

писателитѣ, просвѣтенитѣ училищни настоятели, гражданитѣ и всички интелигентни чиновници заедно съ нашето духовенство и войнство.

За да се изпълни това искане, се яви тъй нареченото „народническо движение“, пренесено отъ Русия, но добре пригодно къмъ народнитѣ нужди.

Въ 1893 г. февруари 10, по предложението на училищния инспекторъ и младия тогава писателъ Т. Г. Влайковъ се основа народообразователно дружество, въ задачитѣ на което между другото се постави: 1) събуждане и засилване на народното читалище, 2) приготвяне на подходящи книги за българския четецъ и за обогатяване читалищната библиотека и 3) уредба на народни четения.

Подхванатата така служба за общонародна и равномѣрна просвѣта въ всички народни сръди продължи, где по-силно, где по-слабо, до 1910 година. Презъ изтеклия 17 годишенъ периодъ на просвѣта въ читалищата и народнитѣ четения се появиха празноти. Изтъкнаха се въ събрания и чрезъ печата доста сериозни слабости. Читалищата, колкото тѣ развиваха по-силна дейность, работѣха съ слабитѣ си сили, отдѣлно, разпокъсано и безъ преследване на една обща, добре освѣтлена и практически приложима, целъ. Липсваха идейни връзки, взаимна материална подкрепа и съчувствие въ сътрудничество и равномѣренъ напредѣкъ. При това забележи се, че въ нѣкои общини читалищата сж използувани за служби, които никакъ не могатъ да се окачествяватъ като просвѣтни, културни и народополезни.

Така се дойде до мисълта, че единъ съюзъ между читалищата ще обедини идейното разбиране за просвѣта не само за свободния народъ въ България, но и за онова, което е потрѣбно за несвободнитѣ българи извънъ България. Най-важното бѣ, съ съединени сили да се издигнатъ читалищата да стѣпятъ здраво на нозе и да заработятъ дейно, живо и целесѣобразно. А тѣ имаха нужда отъ сръдства да построятъ свои домове, нагодени за нуждитѣ имъ, да обогатятъ библиотекитѣ и читалнитѣ си, та да могатъ да уреждатъ всѣка година народни четения по всички области на науката, литературата и изкуствата.

Единъ времененъ комитетъ подъ председателството на Ст. Гидиковъ отъ гр. Сливенъ, представителъ на читалище „Зора“ извърши предварителнитѣ работи и свика конгресъ на обадилитѣ се читалища и ученолюбиви дружества.

Учредителниятъ конгресъ се свика въ София и заседава на 12, 13 и 14 априлъ 1911 година. Присѣтствуваха 92 делегати отъ 158 градски и селски читалища. Конгресътъ се откри отъ министра на народното просвѣщение Стефанъ С. Бобчевъ. За председателъ на конгреса биде избранъ Петъръ Ненковъ, бележитиятъ уредникъ и библиотекаръ на Плѣвненското читалище „Съгласие“. Въ тридневна работа конгресътъ съ ревность и вдъхновение прие съюзния уставъ, начерта задачитѣ на съюза и даде упътвания за новата читалищна дейность. За управителенъ съветъ на съюза чрезъ тайно гласуване се избраха: професоръ д-ръ Иванъ Д. Шишмановъ, Константинъ х. Калчевъ, Никола Станевъ и Младенъ Ангеловъ. За редакторъ на съюзното списание „Читалище“ се избра най-младия, но енергиченъ читалищенъ деецъ Ячо Ст. Хлѣбаровъ отъ гр. Плѣвненъ.

Управителниятъ съветъ се състави подъ председателството на проф. д-ръ Ив. Д. Шишмановъ и пое дѣлото за привличане на всички